

Sebastià Juan Arbó i la projecció de les Terres de l'Ebre

S. J. Arbó és, sens dubte, per la seva extensa obra, per la seva feina en el món editorial i periodístic i per les relacions i amistats (de les quals es conserva un important fons epistolar) el personatge de les Terres de l'Ebre més important en l'àmbit de la cultura catalana al s. XX.

S. J. Arbó va morir l'any 1984 a Barcelona, i un mitjà de comunicació nacional va encapçalat la notícia amb el titular *Muere Sebastián Juan Arbó, el escritor que denunció la marginación de las Terres de l'Ebre*. El cert és que havia estat ell qui l'any 1932, amb el títol de la segona de les seves novel·les *Terres de l'Ebre* construïria l'evocació literària d'un espai geogràfic (i que aquest enunciat designaria dècades més tard el nostre marc geopolític). Abans d'això, les Terres de l'Ebre eren conegudes com la Ribera de l'Ebre (el mateix Delta, espai central en la seva obra, s'anomenava la Ribera gairebé sempre fins a la creació del parc natural).

Ell no era un solitari, però era una persona independent i amb un caràcter propi. Provenint del sud, autodidacta, i pel seu origen rural, allunyat del món editorial i universitari, des dels cenacles i les capelletes alguns el consideren un "escriptor pagès, visceral i sense cultura", negant-li els mèrits atribuïts a d'altres. Allunyat del món acadèmic i poc donat a cultivar relacions socials basades en les aparenances, davant la impossibilitat de viure de la professió d'escriptor va haver de fer tota classe de feines editorials.

Arbó es va guanyar la vida amb el seu ofici, escrivint. Arbó escriu tots els dies, fa de lector per a editorials, tradueix, escriu novel·les, teatre, biografies, memòries i molts articles per a la premsa. Per això últim, algú ha deixat dit que, quan als hotels li demanaven la professió, dubtava si havia de dir escriptor, i deia periodista perquè així l'entendrien. No cal recordar com Arbó per a viure d'allò que sabia fer, va escriure sempre en català i, després de la guerra civil, també ho va fer en castellà, de forma que, parafrasejant F. Canel, "Arbó per a la literatura catalana era un autor català i per a la literatura castellana era un autor català".

Com a periodista, com a col·laborador de premsa, va escriure so-

brement a *La Vanguardia*, *ABC*, *Noticiero Universal* i *Destino*. Només de les Terres de l'Ebre hi ha recopilats prop de 1.025 articles. I és aquí on es pot veure com, més enllà de referències a l'actualitat i sobretot a les vides de personatges que ell considerava decisius per a la història de la cultura, les comarques de l'Ebre esdevenen un tema recurrent.

Per molta gent de l'Ebre no resident al territori o emigrats a Barcelona, Tiano era, a través de les novel·les i els articles a *La Vanguardia*, la veu de l'Ebre. I en el núvol de localitats dels temes dels seus articles, Sant Carles de la Ràpita, Amposta, Tortosa, Alcanar, Benissanet... Però també Vinaròs i Peníscola, configuren el seu univers sentimental.

Aquests articles no només denoten que ell s'estimava l'Ebre perquè n'era originari, sinó perquè tot i viure a Barcelona se seguia sentint d'aquí i no va deixar mai de retornar-hi. Per això en la seua columna setmanal es dol de la pèrdua del paisatge. L'atrau la natura, i descriu en un seguit d'articles com l'ús de pesticides en el conreu de l'arròs perjudicava les aus, la flora i transformava el Delta. Amb motiu de la construcció de la Cementera d'Alcanar publica un article a *La Vanguardia* el setembre del 1965 que acaba així: "Sea como sea, es preciso unirse todos en la misma protesta; es preciso acudir donde sea, y hacer lo que se necesita. Lo que no puede hacerse es cruzarse de brazos o desahogarse en lamentos; presenciar impávidos como se arruina uno de los rincones más bellos de nuestra costa. Es preciso alzarse a una contra el proyecto...".

En aquells anys les nostres comarques estaven més aviat somortes. Caldria esperar perquè, davant d'altres conflictes ambientals (les nuclears als anys setanta i el minitransvasament a la dècada dels vuitanta), la gent de l'Ebre alcés la veu de la protesta i una nova generació de periodistes (Josep Gonell, Josep Bayerri, Joaquim Roglam, entre d'altres) publicuessen cròniques a la premsa nacional.

A cavall d'aquella època, en la meua etapa d'estudiant universitari en el tren de l'Aldea a Barcelona (en companys de viatge ocasionals que després esdevindrien Il·ltre., Il·lm. o Hble.) a estones llegia per

primer cop l'any 1981 la novel·la *Terres de l'Ebre* i pel cap en rondava una idea que encara em ronda; ara, però, reformulada d'una altra manera. Malgrat coincidir en l'a-

"Esto es lo que yo hubiera querido denunciar al mundo; la ilusión mía era hacer públicas esas miserias, estas injusticias; ayudar a que se hiciera la luz en estos pueblos y se les diese lo que se les debe dar"

L.V. 30/11/1966

preciació que aquest llibre esdevé el gran relat d'una terra i d'una gent feréstega, de la fatalitat del destí, dels humiliats i dels ofesos... Per mi, allò que destaca i fa, alhora, més local i més universal l'obra d'Arbó és la confrontació, la lluita, entre l'orgull i la humilitat en l'ànima de les persones. I passats els anys aquesta dualitat la veig extrapolada no a les persones,

sinó al conjunt de les Terres de l'Ebre. És cert que el nostre territori ha canviat molt. Els pobles, l'economia, la cultura... no tenen res a veure amb el món local que descriu Arbó (en realitat, el món mundial tampoc té res a veure en com era). Però el conjunt de les Terres de l'Ebre, malgrat ser avui una terra d'oportunitats (com ho eren llavors), i malgrat haver deixat de ser un lloc dominat per "l'enveliment en els de sota, l'abús en els de sobre", la polarització entre l'orgull i la humilitat, en aquest cas col·lectius, encara persisteix. Un orgull representat per l'exacerbació dels sentiments d'identitat, i una humilitat abocada (resignada?) a seguir sent, després de dècades, la regió amb la renda familiar per habitant més baixa de Catalunya.

Un últim apunt. Fa uns anys amb l'amic Màrius López vam recuperar bona part dels manuscrits, les cartes i els records personals d'Arbó. Durant un temps van estar al Museu de les Terres de l'Ebre, després el conjunt del fons perso-

Alex Farnós Bel
Biòleg i museòleg

nal, amb l'excepció dels objectes que segueixen al museu, es va repartir entre la biblioteca d'Amposta, l'arxiu municipal de Sant Carles de la Ràpita i l'arxiu comarcal del Montsià. Conviendria, ara que aquest arxiu ha recuperat feliçment allò que li corresponia per llei (la dotació d'un arxiver en la plantilla del cos d'arxiviers de la Generalitat de Catalunya), que les administracions hi dediquessin els recursos necessaris perquè el fons Arbó custodiat en aquest centre pugui assolir el mateix nivell de descripció que el fons guardat a l'arxiu de Sant Carles de la Ràpita.

SOC Servei d'Ocupació de Catalunya

OFERTA PÚBLICA PER COBRIR DIFERENTS LLOCS DE TREBALL DE PERSONAL TÈCNIC PER A L'AJUNTAMENT DE TORTOSA

BORSES DE TREBALL DE PERSONAL LABORAL, PER A LA COBERTURA DE NECESSITATS DE PERSONAL NO PERMANENT, PER DESENVOLUPAR PROGRAMES QUE DESENVOLUPA EL CENTRE DE FORMACIÓ OCUPACIONAL SUBVENCIONATS PEL SERVEI D'OCCUPACIÓ DE CATALUNYA

Subgrup de classificació professional A2:

TÈCNIC/A, ORIENTADOR/A, TUTOR/A.

Titulats i titulades de grau universitari o diplomatura relacionats amb l'àmbit educatiu o social.

TÈCNIC/A PROSPECTOR/A, ASSESSOR/A, ACOMPANYANT A LA INSERCIÓ.

Titulats i titulades de grau universitari o diplomatura relacionats amb l'àmbit educatiu o social.

Subgrup de classificació professional A1:

TÈCNIC/A, ORIENTADOR/A, TUTOR/A.

Titulats i titulades de grau o llicenciatura universitària en l'àmbit psicologia, pedagogia o psicopedagogia.

TÈCNIC/A PROSPECTOR/A, ASSESSOR/A, ACOMPANYANT A LA INSERCIÓ.

Titulats i titulades de grau o llicenciatura universitària en l'àmbit psicologia, pedagogia o psicopedagogia.

BASES: www.tortosa.cat/Borsa_de_treball **Termini d'inscripcions:** 10 dies després de la publicació al BOPT (estimada pel dia 28 de juny de 2018)

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa i Ocupació

Unió Europea
Fons social europeu
L'FSE inverteix en el teu futur